

Henning Carlsens opsigtsvækkende Sydafrika film

DILEMMA

Efter Nadine Gordimers bog
»A world of strangers«

En dansk film i særklasse

A/s ASA FILMUDLEJNING præsenterer

Henning Carlsen's opsigtsvækkende Sydafrika-film

DILEMMA

Vinder af Grand Prix i Mannheim 1962

Optaget efter Nadine Gordimer's roman „A World Of Strangers“
(„I fremmed Land“)

Drejebog og instruktion	Henning Carlsen
Cbeffotograf	Henning Kristiansen, DFF
Kameramand	Arne Lagercrantz
Musik	Gideon Nxomalo (<i>originalkompositioner</i>)
	Max Roach (fra Candid-pladen „We Insist“)
Sang	Sophy „The five King-Kong cuties“ Ben Masinga Abbey Lincoln
Orkesterledere	Mackay Davashe Max Roach
Produktionsledelse i Danmark ..	Bent Christensen
Dansk bearbejdelse	Kaj Christensen
Produktion	Henning Carlsen, Minerva-Film A/S og Bent Christensen Filmproduktion A/S

I hovedrollerne:

Toby Hood	IVAN JACKSON
Steven Sitole	ZAKES MOKAE
Anna Louw	EVELYN FRANK
Cecil Alexander	MARIJKE HAAKMAN
Sam Mofokenzazi	GIDEON NXOMALO
Amon	COCKY TLHOTLHALEMAJE
Mrs. Jarvis	SHIRLEY JEFFERY

EKSTRA: JØRGEN ROOS' »VI HÆNGER I EN TRAAD«

En ung englænder – Toby Hood – er kommet til Sydafrika for at overtage ledelsen af et stort engelsk forlags Johannesburg-filial. Hans forhåndskendskab til sydafrikanske forhold er – som de flestes – ret tilfældigt og temmelig overfladisk, og han nærmer sig denne „verden af fremmede“ fra samme side som flertallet, der direkte får noget med Sydafrika at gøre: fra den forretningsmæssige side. I sin ensomhed i den fremmede by benytter han en familieintroduktion til at komme ind i den hvide overklasses selskabsverden, og her træffer han – og forelsker han sig i – society-pigen Cecil Alexander. Men samtidig har tilfældet ført ham sammen med en ung kvindelig, hvid sagfører – Anna Louw – der har sit arbejde blandt den undertrykte negerbefolkning, og i hvis om-

gangskreds af intellektuelle og liberale hvide og farvede Toby møder negeren Steven Sitole, fotograf, livskunstner, på engang engageret i underjordisk politisk arbejde og led ved tilværelsen som „et halvt menneske“. Han møder også negerkomponisten Sam Mofokenzazi, der, stærkt påvirket af europæisk kommerzialisme i sin musik, arbejder med opbyggelsen af et musikalsk show. Toby får på denne måde to skarpt adskilte omgangskredse, og i hvertfald over for den ene – den hvide overklasse, må han skjule sin tilknytning til den anden. En aften er han lige ved at røbe sit venskab med negrene for Cecil; men hun slår det hen, tror blot han er lidt halvfuld, og det skinner tydeligt igennem, at hun under ingen omstændigheder ville kunne forstå et sådant venskab. Så han fortsætter – da det er det nemmeste – sin dobbelttilværelse.

Overfladisk betragtet tager Toby's „dilemma“ sig ud som et spørgsmål om, hvem af de to piger – Anna eller Cecil – han skal vælge. Men når man retter sin opmærksomhed mod, hvad de to piger *står* for, bliver hans situation meget lig vor egen i vort forhold til Sydafrika. Skal han – eller vi – vælge det behagelige og komfortable selskabsliv og indbringende samarbejde med den rige hvide overklasse, som er rig og overklasse i kraft af den politiske undertrykkelse af Sydafrikas sorte majoritet? Eller skal han tage besværet, ulemperne og risikoen ved at komme sammen med det hvide, liberale mindretal, som det totalitære styre har frataget al magt og ytringsfrihed, og med de venner blandt negerbefolkningen, som apartheid-bestemmelserne gør alt for at skille ham fra? Der er intet, der tvinger ham til et valg – ligesom intet tvinger os til at vælge – udover vores *samvittighed*.

Mens Toby går i seng med Cecil, bliver Anna arresteret for sin politiske overbevisning og sit arbejde for de sorte. Sam og Steven opsøger Toby, for sammen med ham at lægge råd op om hvad der kan gøres for at få Anna fri igen. Som den mest ukompromitterede er Toby den, der bedst kan henvende sig til politiet om de nødvendige oplysninger. Da de to negre forlader deres hvide vens lejlighed – efter at viceværtinden har gjort kraftigt vrøvl over at de overhovedet har været der – har Steven lånt Toby's regnfrakke.

Brutale rov mord hører til dagens – eller mest nattens – program i Johannesburg. Blandt den underkuede negerbefolkning er en stor

aktivitet af desperate og hensynsløse forbryderbander. Det regnes for en tåbelighed at færdes alene om natten i såvel Johannesburg som i de omliggende negerkvarterer. Og en sådan tåbelighed begår Steven. Politiet identificerer den frakke, han havde på, som tilhørende Tobi, og er overbevist om at den må være stjålet. Da Toby påstår, at han lånte den til en ven, er politiets svar: jamen, så må den være stjålet fra denne ven, for den blev fundet på en indfødt. En indfødt – en neger – kan ikke være en ven!

Der er intet udefra, der tvinger Toby til et valg. Han kan – ligesom vi – fortsætte sin standpunktuløse dobbelttilværelse. Men han kan ikke holde den gående – og stadig ha' sin samvittighed i orden.

Kvinden bag bogen

NADINE GORDIMER er en af Sydafrika's førende forfattere. Allerede som ni-årig begyndte hun at skrive systematisk, og som femten-årig fik hun sine første noveller udgivet. »A World Of Strangers« (»I Fremmed Land«), hvorpå filmen DILEMMA er baseret, er den første af hendes bøger, som er udkomet på dansk. Den bragte hende i 1961 en af Englands største og fornemste litteraturpriser. Hun har udgivet novellesamlingerne »The Soft Voice of the Serpent«, »Six Feet of the Country« og »Friday's Footprint«. Den første roman »The Lying Days« kom i 1953, »A World Of Strangers« i 1958, og endnu en ny roman er netop afsluttet og mangler kun en titel.

Nadine Gordimer er stadig bosat i Sydafrika, hvor hun med sjældent mod og stor intelligens taler de hvide magthavere midt imod. Hun

blander sig ikke i politik; men de umenneskelige konsekvenser af det politiske magtmisbrug ligger hende stærkt på sinde og er ofte drivkraften i hendes kunst. Selv om det aldrig er blevet forklaret, må det formodes, at det er den udtrykte foragt for »apartheid-systemet« og skildringen af et venskab på tværs af raceforskelle i »A World Of Strangers«, der i foråret 1962 førte til, at denne bog blev forbudt i Sydafrika, da den kom i en billigudgave og blev tilgængelig for de store masser.

Manden bag filmen

HENNING CARLSEN debuterer som spillefilminstruktør med DI-

LEMMA, men han er ingenlunde nybegynder i filmbranchen. Siden 1947 har han skrevet og instrueret kort- og dokumentarfilm, og godt tredive film er det blevet til, af hvilke de mest kendte er »Cyklisten«, »Limfjorden« og »De Gamle«. Hans erfaringer fra dokumentarfilmen, både de praktiske og de kunstneriske, har været af stor værdi for ham i arbejdet med DILEMMA. Produktionsvilkårene inden for dokumentarfilmen — få

medarbejdere og et beskedent budget — har også haft gyldighed under arbejdet med denne film. De praktiske begrænsninger skaber kunstneriske fordele, et større mod

til at gå virkeligheden i møde, en gennemtrænet evne til at se sandheden i øjnene og en kunstnerisk vilje til at gøre dette til det centrale i film.

Mændene bag kameraet

HENNING KRISTIANSEN har også rod i dokumentarfilmen, men DILEMMA er ikke hans debut som spillefilmfotograf. Foruden at have været kameramand på en lang række spillefilm sidst i fyrrerne og først i halvtredserne, har han været cheffotograf på »Andre Folks Børn«, »Gjøngheøvdningen« og »Duellen«. Det er hans stilistiske eksperimenter fra »Duellen« og hans dokumentariske erfaringer, der er ført videre i DILEMMA, hvor hans usminkede billeder og autentiske særpræg er et integrerende element i filmens sandru stil.

ARNE LAGERCRANTZ har været udlånt af Svensk Filmindustri A/B til produktionen af DILEMMA. I nær ved tredje år har han arbejdet for SF-Journalen, og det var hans fantastiske rutine som reportagefotograf og sagnomspundne ro i uberegnelige situationer, der simpelthen nødvendiggjorde hans medvirken ved en produktion som denne. Med utrolig indlevningsevne omstillede han sig fra svensk tradition til dansk eksperiment, og han gled ind i det lille team ikke ved selvdudslettelse, men ved at berige det med sin katalytiske originalitet.

